

Katedra speciální pedagogiky **Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova**

Okruhy ke státní navazující magisterské zkoušce: **Speciální pedagogika**

- 1. Konstituování české speciální pedagogiky a charakteristické rysy jejího vývoje, cílové skupiny české speciální pedagogiky v historickém kontextu a příspěvek významných osobností k pochopení speciálních potřeb osob s postižením.*
- 2. Rodiče, psychické potřeby rodičů, sourozenecké vztahy; včasná intervence, zdroje resilience; raná péče – její role, legislativní ukotvení, mateřská škola, její role, legislativní ukotvení.*
- 3. Zákonitosti socializace dítěte raného a předškolního věku, hra a její členění. Senzopatická hra, principy dle Komenského, hra jako diagnostický a terapeutický prostředek.*
- 4. Připravenost na školu – složky školní zralosti. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, screening, diagnostika.*
- 5. Legislativa týkající se školské problematiky vzdělávání a diagnostiky žáků s mentálním postižením, souběžným postižením více vadami (školský zákon, vyhlášky).*
- 6. Inkluze, možnosti individualizace a diferenciací postupů ve výuce heterogenních žákovských skupin, vzdělávací potřeby žáků v inkluzivním pojetí, příprava a využití individuálních vzdělávacích plánů (IVP) pro žáky se SVP.*
- 7. Terminologická východiska, charakteristika jednotlivých stupňů mentálního postižení, klasifikace mentálního postižení, oslabení kognitivního výkonu. Etiologie mentálního postižení.*
- 8. Okruh osob s těžkým postižením, souběžným postižením (vymezení, terminologie, etiologie, prevalence). Mozková obrna (klasifikace, specifika, edukace).*
- 9. Vývoj komunikace. Narušená komunikační schopnost, časté diagnózy NKS v a předškolním věku – jejich etiologie, symptomatologie a možná náprava. Systém logopedické péče ve zdravotnictví, systém logopedické péče ve školství a sociální rehabilitace.*
- 10. Služby speciálněpedagogického poradenství v ČR. Poradenský systém, legislativní vymezení. Školní poradenské pracoviště: výchovný poradce, školní metodik*

prevence, speciální pedagog, školní psycholog. Další podpůrné instituce, speciálně-pedagogická centra, střediska rané péče.

- 11. Podpůrná opatření v edukaci dětí a žáků s mentálním postižením a souběžným postižením. Postavení asistentů pedagogů pro školní praxi, přímá a nepřímá práce, pedagogický asistent, osobní asistent.*
- 12. Symptomatické poruchy řeči, alternativní a augmentativní systémy komunikace využívané u dětí a žáků s mentálním postižením z pohledu poradenského speciálního pedagoga.*
- 13. Základní kurikulární dokumenty a jejich význam pro práci učitele (speciálního pedagoga). Rámcové vzdělávací programy, učební plány, učební osnovy, tematické plány a další dokumenty. Práce učitele se školním vzdělávacím programem.*
- 14. Využití speciálních terapií ve vyučovacím procesu se zaměřením na žáky s mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Expresivní terapie – vymezení. Vybrané metody L. Nielsen, Bazální stimulace, komunikační systémy, dechová gymnastika, Trampolining, Hydroterapie, Balanční cvičení, Cvičení na rehabilitačním míči, Snoezelen, Klokánkování, Motýlí masáž.*
- 15. Současný stav edukace žáků se souběžným postižením a edukace žáků s mentálním postižením u nás a v zahraničí. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální. Speciálně pedagogická diagnostika učitele.*
- 16. Vliv zrakového postižení na osobnost jedince. Speciálně pedagogické poradenství pro osoby se zrakovým postižením – raná péče, poradenství pro občany starší 15 let (např. služby Tyfloservisu o.p.s., krajských TyfloCenter, SONS, Rehabilitačního a rekvalifikačního střediska pro nevidomé Praha-Dědina, apod.), domovy pro osoby se zrakovým postižením, význam center na podporu studentů se speciálními vzdělávacími potřebami na vysoké škole.*
- 17. Celoživotní vzdělávání, vzdělávání dospělých v kontextu zdravotního postižení – vymezení, trendy, formální a neformální vzdělávání dospělých. Pracovní uplatnění jedinců se zdravotním postižením – individuální a společenský význam. Úloha a opatření státu v podpoře jedinců se zdravotním postižením ve světě práce, právní rámec ČR. Podporované zaměstnávání jako princip a metoda.*
- 18. Fenomén dospělosti. Biologické, právní a psychosociální a pojetí dospělosti v kontextu zdravotního postižení. Sociální role a sociální status dospělého. Aktuální témata a otázky implementace Úmluvy o právech osob s postižením OSN v ČR a v EU v kontextu dospělosti. Strategické dokumenty týkající se dospělých osob s postižením v ČR a v EU.*

19. *Cesta od vzniku speciálních zařízení k současným řešením podpory osob s postižením, peripetie vztahu společnosti ke zvýhodněným osobám, nové trendy uplatňující se ve vyrovnání příležitostí osob se zdravotním postižením a redefinice jejich lidských práv.*
20. *Podpora sebeurčení jedinců se zdravotním postižením, svéprávnost vs. odpovědnost, zbavení svéprávnosti – význam, proces a formy podpory v právní úpravě ČR a v kontextu práce s lidmi s mentálním postižením.*
21. *Současná koncepce školských zařízení pro výkon ústavní o ochranné výchovy. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní či ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Formy náhradní rodinné péče – do vzdělávání. Sociálně-právní ochrana dětí (SPOD) – pojem, předmět a právní úprava, orgány sociálně právní ochrany dětí a jejich úloha v systému edukace dítěte s diagnostikovanou poruchou chování.*
22. *Primární prevence rizikového chování ve školním prostředí ve vztahu k poruchám chování. Systém prevence ve školách a školských zařízeních. Tvorba a obsah minimálního preventivního programu (MPP). Problematika šikany a záškoláctví a možnosti jejich řešení.*

Literatura:

- BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. *Vzdělávání se zaměřením na inkluzivní didaktiku a vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu.* Brno, MU, 2016. ISBN 978-80-210-6678-6.
- DITTRICHOVÁ, J. PAPOUŠEK, M., PAUL, K. *Chování dítěte raného věku a rodičovská péče.* Praha, Grada. 2004, ISBN 978-80-247-0399-8.
- ČERNÁ, M., ŠIŠKA, J., STRNADOVÁ, I., TITZL, B., KAINOVÁ, T.: *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením.* Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3071-7.
- NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K. a HÁJKOVÁ, V. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole.* Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. 80 s. ISBN 978-80-7290-712-0.
- HÁJKOVÁ V., STRNADOVÁ I. *Inkluzivní vzdělávání: Teorie a praxe.* Praha: Grada Publishing. 2009. ISBN 978-80-247-3070-7.
- HAMADOVÁ, P., KVĚTOŇOVÁ, L., NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie. Texty k distančnímu vzdělávání.* Brno: Paido. 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.
- KOMENSKÝ, J. A. *Informatorium školy mateřské.* Praha Kalich, 1992.

MUŽÁKOVÁ Odsunuti stranou. Koexistence solidarity a nesvobody v životě člověka s mentálním postižením v totalitárním Československu. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2020. ISBN 9788076031708

NIELSEN, L. *Učení zrakově postižených dětí v raném věku*. Praha: ISV, 1998. ISBN 80-5866-26-9.

OPATŘILOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, Z., VÍTKOVÁ, M. *Intervence u dětí se zdravotním postižením v raném věku. Texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978 80-7315-240-6.

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha. Grada. 2016. ISBN 978-80-271-9426-1.

ŠÍŠKA, J., BEADLE-BROWN, J. et al. *The Development, Conceptualisation and Implementation of Quality in Disability Support Services*. Praha: Karolinum. 2021.

TITZL, B. *Postižený člověk ve společnosti*. Praha: UK, 2000. ISBN 80-86039-80-0.

VALENTA, M. et al. *Psychopedie: [teoretické základy a metodika]*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Parta, 2013. 495 s. ISBN 978-80-7320-187-6.

VÍTKOVÁ, M. *Somatopedické aspekty*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-134-0.

Zákonné předpisy a vyhlášky ve znění pozdějších předpisů, vztahující se k problematice speciální pedagogiky osob se zdravotním znevýhodněním.